

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 73 87
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:

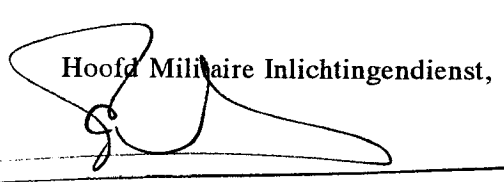
Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/95/12.13.4/1203	18 mei 1995

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 23/95)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst,

P.C. Kok
Commandeur

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS/95/12.13.4/1203 d.d. 18 mei 1995

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. ██████████

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol ██████████, d.t.v. HPMV

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HMA
CIC
Archief

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGEDIENST/CO

Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

23/95

(Afgesloten 181200 MEI 1995)

Conclusie/voorzicht

Bosnische regeringsleiders hebben hun teleurstelling geuit over de houding van de VN ten aanzien van de recente opleving van de strijd rond Sarajevo. Een aspect dat vermoedelijk bij de opstelling van UNPROFOR een hoofdrol speelt, is het feit dat ook de Bosnische troepen verantwoordelijkheid dragen voor de hernieuwde gevechten.

Er blijft sprake van een gespannen situatie rond de Kroatische Sector Oost, waar Kroatische eenheden (onder meer bestaande uit vluchtelingen uit deze omgeving) zich tot op heden niet hebben teruggetrokken uit de gedemilitariseerde zone.

Recente publikaties wijzen erop dat de "Joegoslavische" communistische partij, waarin de echtgenote van de Servische president Milosevic een belangrijke rol speelt, stelling neemt tegen extreem-nationalisten in zowel Servië als Kroatië. Uit deze publikaties kan worden opgemaakt dat Milosevic, mogelijk in overleg met zijn Kroatische ambtgenoot Tudjman, blijft streven naar een politieke oplossing voor de etnische problemen in Kroatië.

Bosnië-Herzegovina

Er is sinds enkele dagen weer sprake van hevige strijd rond de Bosnische hoofdstad Sarajevo. Zoals ook uit rapportages blijkt, is het initiatief voor deze strijd uitgegaan van Bosnische regeringstroepen. De Serviërs hebben op deze provocaties echter zodanig massaal gereageerd, dat UNPROFOR beide partijen verantwoordelijk heeft gesteld voor de verheviging van de gevechten. Zoals gemeld was er reeds geruime tijd sprake van troepenbewegingen en -concentraties rond de Bosnische hoofdstad. Met name de Moslims troffen voorbereidingen om het Servische beleg rond de stad te doorbreken. Daarentegen waren er aanwijzingen dat de Serviërs van hun kant de greep op Sarajevo geleidelijk verder versterkten; zo is onlangs de aanvoer van aardgas naar de stad aanzienlijk gereduceerd.

Bosnische regeringsvertegenwoordigers hebben zich inmiddels beklagd over het feit dat de VN niet gewapenderhand heeft gereageerd op de opleving van de gevechten rond Sarajevo. Met name premier

STG CONFIDENTIEEL

Silajdzic en de Bosnische ambassadeur bij de VN, Sacirbey, hebben gesteld dat deze passiviteit haaks staat op het feit dat de VN Sarajevo tot "Veilig Gebied" hebben uitgeroepen en bovendien feitelijk de Servische pogingen tot "genocide" op het Bosnische volk sanctioneert. Het is echter uiterst twijfelachtig of de opstelling van de VN door dergelijke oproepen zal worden beïnvloed, met name gezien het feit dat het initiatief voor de jongste gevechten juist aan Bosnische zijde heeft gelegen.

Het is sinds enige tijd vrijwel onmogelijk de westelijke Moslim-enclave rond Bihac van humanitaire hulpverlening te voorzien, omdat de Kroatische Serviërs geen toestemming verlenen het door hen gedomineerde gebied te doorkruisen. Daardoor dreigt een aanzienlijke verslechtering van de levensomstandigheden voor de bevolking van de enclave, niet in de laatste plaats omdat er vrijwel geen zaaigoed beschikbaar is. Indien hierin niet op zeer korte termijn verandering komt, zal de landbouw in de enclave het komende seizoen vrijwel niets opleveren. Gezien de spanningen rond de Servische gebieden in Kroatië van de afgelopen tijd is het uiterst twijfelachtig of de Serviërs hun blokkade op korte termijn zullen opgeven. Wellicht hopen zij op deze wijze met name de verdedigingscapaciteiten van de Bosnische strijdkrachten in de enclave te ondermijnen.

Bosnische regeringsfunctionarissen hebben gewaarschuwd voor mogelijke Servische luchtaanvallen op Bihac of omgeving vanaf het Kroatisch-Servische militaire vliegveld Udbina. De afgelopen dagen was sprake van enigszins verhoogde trainingsactiviteiten op Udbina, hetgeen zou kunnen wijzen op voorbereidingen op nieuwe luchtaanvallen. Daarbij kan de overweging een rol spelen dat de NAVO niet heeft gereageerd op de luchtaanvallen vanaf Udbina die eind april 1995 plaatsvonden. Overigens kunnen bij een eventuele aanval vanaf Udbina ook andere doelen in aanmerking komen. Zo is denkbaar dat de Kroatische Serviërs zullen willen optreden tegen de voortdurende, geleidelijke positieverbetering van Bosnische en Kroatische Kroaten in het zuidwesten van de republiek, tussen Livno en Knin. Ook aanvallen op Kroatische doelen bij de Sectoren zijn zeker niet uitgesloten, niet in de laatste plaats omdat dergelijke aanvallen geen schendingen van het verbod op militaire vluchten boven Bosnië-Herzegovina zouden inhouden.

De regering van Herceg-Bosna, de "Kroatische Republiek" in Bosnië-Herzegovina, heeft gesteld dat bij de vervolging van oorlogsmisdadigers in het voormalige Joegoslavië prioriteit moet worden gegeven aan de misdaden die het Bosnische leger de afgelopen jaren heeft begaan ten opzichte van de Kroatische bevolking in Herzegovina. Zoals bekend hebben in het zuiden van Bosnië-Herzegovina met name in 1993 en 1994 zware gevechten plaatsgevonden tussen Kroaten en Moslims, waarbij aan weerszijden oorlogsmisdaden zijn begaan. Het is evenwel opmerkelijk dat Herceg-Bosna daar in de huidige omstandigheden aandacht voor vraagt, omdat beide volkeren zijn overeengekomen een Federatie te vormen. De genoemde uitspraak onderstreept dat er tussen Bosnische Kroaten en Moslims nog steeds grote fricties bestaan, die de samenwerking zullen blijven compliceren. Hoewel onlangs onder grote buitenlandse druk was overeengekomen de staatsinstellingen van Herceg-Bosna op te heffen ten gunste van die van de Federatie, zal hiertegen van Kroatische zijde verzet blijven bestaan.

STG CONFIDENTIEEL

Er zijn aanwijzingen dat op korte termijn een intensivering van de samenwerking tussen de inlichtingendiensten van Bosnië-Herzegovina en Kroatië wordt voorbereid. Er zou zelfs een gemeenschappelijk centrum in aanbouw zijn in het grensgebied tussen beide republieken. Zoals reeds eerder gemeld, was onlangs een verbetering van de samenwerking tussen de Generale Staven van de Bosnische Moslims en Kroaten overeengekomen, die gezien de grote invloed van de Kroatische regering op laatstgenoemden zonder twijfel eveneens door Zagreb is gesanctioneerd. Over het algemeen blijkt de bereidheid tot samenwerking tussen (Bosnische) Kroaten en Moslims op militair gebied groter dan op politiek gebied.

Kroatië

Volgens een recente melding is bij de Kroatische president Tudjman kort na zijn bezoek aan Moskou begin deze maand een aanzienlijk verhoogde bloeddruk geconstateerd. In het verleden was reeds vaker sprake van gezondheidsproblemen van Tudjman, die gezien zijn leeftijd (73) aanleiding geven tot bezorgdheid. Het eventuele wegvallen van Tudjman zou waarschijnlijk negatieve gevolgen hebben voor de politieke stabiliteit van Kroatië. Tudjman geniet groot aanzien als de politicus die de onafhankelijkheid van Kroatië heeft verwezenlijkt. Bovendien heeft hij een sterke machtsbasis opgebouwd, met name door de diverse facties zowel binnen de regeringspartij HDZ als daarbuiten tegen elkaar uit te spelen. Eén van de meest opvallende gevolgen daarvan is dat er geen duidelijke opvolger voor Tudjman aanwijsbaar is. Zijn vertrek uit de Kroatische politiek zou vrijwel zeker leiden tot een machtsstrijd en een grote verdeeldheid in de Kroatische politiek.

[REDACTED] in het voormalige Joegoslavië melden dat er nog geen sprake is van terugtrekking van Kroatische eenheden uit de gedemilitariseerde zone rond Sector Oost (oost-Slavonië). De Kroatische generaal Decak, commandant van het betreffende Militaire District, heeft verklaard pas na bijeenkomst van een gemengde commissie te willen beginnen met een dergelijke terugtrekking, terwijl de Servische bevelhebber pas aan zo'n vergadering zegt te willen deelnemen als de Kroatische eenheden zijn teruggetrokken. Beide partijen hebben de VN inmiddels verzocht te bemiddelen.

Volgens [REDACTED] wordt de situatie gecompliceerd doordat één van de betrokken Kroatische eenheden bestaat uit vluchtelingen uit Vukovar, de Kroatische stad die in 1991 door het vroegere Joegoslavische Volksleger en Servische para-militaire organisaties is veroverd. Voor beide partijen staat waar het Vukovar betreft veel prestige op het spel. Het is onwaarschijnlijk dat de uit die plaats afkomstige Kroatische militairen zonder meer bereid zullen zijn zich terug te trekken. Derhalve zijn nieuwe conflicten in deze regio zeker niet uitgesloten, te meer daar, zoals reeds eerder gemeld, ook Servische nationalistische er een belang in kunnen zien door provocaties rond Sector Oost de kansen op onderhandelingen tussen Kroatië en de Krajina te verkleinen.

Servië/Montenegro

De Servische oppositieleider Draskovic, die zich internationaal vaak presenteert als een democratisch alternatief voor president Milosevic, heeft bij de herdenking van het einde van de Tweede Wereldoorlog aandacht gevraagd voor de recente Kroatische operaties in Sector West. Hij stelde bij die gelegenheid dat het huidige Kroatische leger "geestelijke en programmatische betrekkingen" heeft met het

Kroatische bewind dat in de Tweede Wereldoorlog heeft gecollaboreerd met de Duitse bezetters en in dat kader verantwoordelijk waren voor de dood van duizenden Serviërs. Ook in de officiële media is in dit verband gewezen op de "fascistische oriëntatie" van het Kroatische bewind. De geciteerde uitspraken van Draskovic geven eens te meer aan dat diens nationalistische opvattingen tenminste even sterk zijn als die van Milosevic. Een eventuele machtswisseling in Servië, hoe onwaarschijnlijk ook, zou derhalve naar alle waarschijnlijkheid niet gepaard gaan met het opgeven van het streven naar een Groot-Servische staat.

Opmerkelijk is overigens dat tijdens de genoemde plechtigheid een krans werd gelegd bij het graf van (de Servische) kolonel Mihajlovic, die aanvankelijk het Joegoslavische verzet tegen de Duitse bezetting leidde, maar uiteindelijk samen met de bezetters slag leverde tegen partisanenleider Tito en om die reden na de oorlog is geëxecuteerd. Tito wordt echter door de Serviërs als hoofdverantwoordelijk beschouwd voor het uiteenvallen van het voormalige Joegoslavië, omdat hij met de staatsinrichting van 1974 de invloed van Servië had willen reduceren. De genoemde ceremonie geeft aan dat de Serviërs collaboratie door Kroaten aan de kaak stellen, maar die door Serviërs aanvaardden.

Het "Joegoslavisch Links", een verbond van Servische progressieve partijen dat wordt gedomineerd door de communistische partij SK-PJ, heeft verklaard dat de recente gewapende strijd in Kroatië is gestimuleerd door extremistisch-nationalistische groeperingen aan zowel Servische als Kroatische zijde. Gesteld werd dat deze nationalistische groeperingen de grootste vijanden zijn van hun eigen volk. De partij riep dan ook op tot onderhandelingen tussen Serviërs en Kroaten teneinde een politieke oplossing voor de etnische conflicten te zoeken.

Deze uitspraken zijn met name van belang omdat in de SK-PJ, en derhalve ook het "Joegoslavisch Links", een belangrijke rol wordt gespeeld door de echtgenote van Milosevic, professor Markovic. Sedert enige tijd neemt zij het voortouw in het bestrijden van de (Servische) nationalistische groeperingen, die volgens hen het herstel van de vrede in het voormalige Joegoslavië en de normalisering van de internationale positie van Servië doorkruisen. Onder die nationalistische groeperingen worden niet alleen Draskovic en Milosevic's voormalige coalitiegenoot Seselj verstaan, maar ook de Bosnisch-Servische president Karadzic. Aangenomen wordt dat de opstelling van de SK-PJ ook in hoge mate de mening van Milosevic weergeeft. Tegen die achtergrond onderstrepen de geciteerde uitspraken eerdere vermoedens dat Milosevic en Tudjman in onderlinge consultaties blijven streven naar een politieke oplossing voor de problemen in Kroatië, en mogelijk ook in Bosnië-Herzegovina.